

Duurzame veestapel presteert goed

Zeer melktypische koeien passen minder goed op een bedrijf als het Lagekostenbedrijf dan koeien die uitblinken in duurzaamheid. Ook binnen het HF-ras zijn er goede mogelijkheden passende dieren te fokken. Op het Lagekostenbedrijf bleken de Holsteins onovertroffen wat melkproductie betreft, maar zij waren minder vruchtbaar dan de Montbéliardes. Er was geen eenduidig verschil in gezondheid tussen beide rassen.

Wijbrand Ouweltjes

Foto: Gertjan Zevenbergen

Het Lagekostenbedrijf voerde een sobere bedrijfsvoering en streefde ernaar de veevervanging zoveel mogelijk te beperken. De eerste jaren bestond de veestapel uit zuivere Holsteins. Later werden naast Holsteins ook Montbéliardes gemolken, om te zien of die (nog) beter in de doelstelling van het bedrijf pasten.

Twoe veerassen

De Holstein koeien van de beginjaren hadden een vrij hoge melkgift van ongeveer 8.100 kg per koe per jaar, terwijl bij de opzet was uitgegaan van 7.500 kg. Ze werden echter slecht drachtig en de uiergezondheid liet te wensen over. Deze problemen hadden een ongunstige invloed op de kostprijs en leidden tot meer vervanging dan gewenst. Er waren vermoedens dat deze hoogproductieve dieren minder goed pasten in de bedrijfsopzet. In 2003 is daarom besloten de gehele veestapel te vervangen. De helft van de nieuwe veestapel werd geselecteerd uit de veestapel van de Waiboerhoeve. Er werd gekozen voor Holstein koeien met een goede vruchtbaarheid en uiergezondheid en een vrijwel gelijke genetische aanleg voor melkproductie (inet) als de oude veestapel. De andere

helft van de veestapel is gevormd door aankoop van koeien van het ras Montbéliarde. Uit literatuuronderzoek bleek namelijk dat dit ras veel melk uit ruwvoer kan produceren met daarbij een goede vruchtbaarheid en weinig gezondheidsproblemen.

Hogere melkproductie Holsteins

Enkele kengetallen van de melkproductie van de veestapel van het Lagekostenbedrijf voor de jaren 2004 t/m 2006 staan in tabel 1. Zoals verwacht, produceerden de Holsteins meer melk dan de Montbéliardes en het verschil in lactatiewaarde was vrij constant. De Montbéliardes hadden wel een iets gunstiger vet/eiwit verhouding in de melk. Opvallend is verder dat de Holsteins per gemiddeld aanwezige koe relatief meer dagen melkgevend waren en minder dagen droog stonden. Het celgetal van de Montbéliardes was duidelijk hoger dan dat van de Holsteins, maar dat werd waarschijnlijk mede veroorzaakt doordat deze dieren gemiddeld een jaar ouder waren.

Hogere conditiescore Montbéliardes

De lagere productie van de Montbéliardes ging gepaard met een duidelijk hogere conditiescore. Dit is te zien in figuur 1. De conditiescore van de Montbéliardes was gedurende de gehele lactatie

gemiddeld bijna een punt hoger dan die van de Holsteins. Metingen van de voeropname toonden aan dat de Montbéliardes een groter deel van de opgenomen energie besteedden aan aanzet van lichaamsreserves. De dieren van het Franse ras zetten volgens normberekeningen 90 procent van de opgenomen energie om in melk, de Holsteins 97 procent. Hierbij is uitgegaan van een gelijke onderhoudsbehoefte.

Montbéliardes vruchtbaarder

Op het Lagekostenbedrijf is geen systematische vruchtbaarheidsbegeleiding toegepast. Alleen bij twijfelgevallen is drachtigheidscontrole uitgevoerd. Desondanks zijn goede vruchtbaarheidsresultaten gerealiseerd (tabel 2). Het blijkt dat de vruchtbaarheid van de nieuwe Holsteins aanzienlijk beter was dan die van de oude veestapel, maar toch iets minder goed dan die van de Montbéliardes. Daarom en ook vanwege de hogere omzet en aanwas van de Montbéliardes is bij deze dieren vanaf 42 dagen na afkalven begonnen met insemineren. Bij de Holsteins werd vanaf 50 dagen na afkalven geïnsemineerd. De geboortes verliepen in het algemeen vlot. Slechts bij 13 van de 176 afkalvingen in de jaren 2004 tot en met 2006 zijn koeien aan de nageboorte blijven staan. Ook witvuilen is weinig geconstateerd.

Veestapel goed gezond

Uit tabel 3 is af te lezen dat klauwproblemen de meest voorkomende gezondheidsproblemen waren. De Montbéliardes hadden meer last van been- en klauwgebreeken dan de Holsteins. De Holsteins kregen vaker stofwisselingsproblemen dan de Montbéliardes, en ook in ernstiger mate.

Het ging dan voornamelijk om melkziekte. Verder blijkt dat de Montbéliardes ondanks het hogere celgetal iets minder vaak klinische mastitis hadden dan de Holsteins. De verwachting dat de Montbéliardes minder gezondheidsproblemen zouden hebben dan de Holsteins is dus niet geheel uitgekomen, maar hierbij kan het verschil in leeftijd een rol spelen. Bedrijfsboer Roel Withaar heeft wel ervaren dat de Montbéliardes ziekte minder tonen en eerder opknappen dan de Holsteins.

Vervanging

Door de matige vruchtbaarheid en uiergezondheid lukte het niet om de veestapel op peil te houden met een laag vervangingspercentage. De afgelopen jaren was de vervanging bij de Montbéliardes minder dan 20 procent en bij de Holsteins ruim 22 procent. De vervanging werd mede bepaald door het aantal beschikbare vaarzen, en dit was iets lager voor de Montbéliardes. Er hoefden geen dieren te worden aangehouden die eigenlijk voor afvoer in aanmerking kwamen. Daarmee lijkt de opzet om een meer duurzame veestapel te selecteren voor beide rasgroepen te zijn geslaagd.

Tot slot

Selectie van dieren op duurzaamheidskenmerken heeft resultaat gehad. Ook op duurzaamheid geselecteerde Holsteins blijven echter een matige conditiescore houden en een relatief hoge productie. Montbéliardes steken een groter deel van de opgenomen energie in lichaamsreserve en hebben een iets betere vruchtbaarheid, maar zijn niet duidelijk minder gevoelig voor gezondheidsproblemen.

Wijbrand Ouweltjes over...

... **kostprijsonderzoek**
“Veel projecten tonen aan dat technische innovaties op korte termijn niet altijd direct tot kostprijsverlaging leiden. Voor de langere termijn zijn deze echter onmisbaar denk ik. Voorop lopen qua technische ontwikkeling lijkt me geen goede strategie voor een lage kostprijs. Maar de zoektocht naar kostprijsverlaging is nooit afgerond.”

... de sluiting van het Lagekostenbedrijf en het High-techbedrijf

“Dit is gezien het feit dat beide bedrijven speciaal voor dit onderzoek zijn opgericht begrijpelijk. Het heeft met name directe (vervelende) consequenties voor de medewerkers van de beide bedrijven.”

Tabel 1

Gemiddelde productie op het Lagekostenbedrijf in 2004 tot en met 2006

	Montbéliarde	Holstein
Aantal stuks melkvee	29,9	29,4
Melkgift/koe/jaar	7045	7693
Vet%	4,19	4,33
Eiwit%	3,51	3,46
Celgetal	204	125
Lactatiewaarde	94	106

Tabel 2

Vruchtbaarheidskengetallen melkvee Lagekostenbedrijf

Kengetal	Totaal	Montbéliarde	Holstein
Interval afkalven-1e tocht	55	44	67
Interval afkalven-1e inseminatie	75	68	84
Aantal inseminaties/geïnsemineerde koe	2,11	2,04	2,19
Gerealiseerde tussenkalftijd	395	385	406
% drachtig na 1e inseminatie	51	55	47

Tabel 3

Gemiddeld aantal ziektegevallen per aanwezige koe per jaar op het Lagekostenbedrijf

Gezondheidsprobleem	Totaal	Montbéliarde	Holstein
Benen/klauwen	1,53	1,98	1,09
Mastitis	0,09	0,08	0,11
Stofwisseling	0,21	0,17	0,24

Figuur 1

Gemiddeld verloop conditiescore per rasgroep op het Lagekostenbedrijf

